

ФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВИХ НАВИЧОК ГРИ НА ФОРТЕПІАНО У ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ

Стаття друкується за результатами
XVI конференції ЕРТА – асоціації педагогів – піаністів України.

В работе представлена авторская методика обучения игре на фортепиано детей 5-6 лет, которая может быть использована педагогами младших классов школ эстетического воспитания и музыкальных студий, а также родителями, заинтересованными в музыкальном развитии детей.

Ключевые слова: *музыкальная школа, фортепиано, современная учебная методика.*

In work the modern technique of training developed by the author to game on a piano of children of 5-6 years is described. Can serve as the manual for teachers of elementary grades of schools of aesthetic education and musical studios. It is intended also for the parents interested in musical development of children.

Keywords: *usical school, a piano, modern technique of training.*

Думка про створення сучасної методики навчання гри на фортепіано дітей 5-6 років виникла в автора ще на початку 2000-х років скрутні для культури часи, коли музичні школи знаходилися на грані виживання. Соціальні і культурні інтереси суспільства змінилися як і саме суспільство. Відбулося розмивання тонкого культурного шару інтелігенції. Велика кількість професіоналів усіх галузей, які є носіями культури та різноманітних інтересів, залишили країну. У засобах масової інформації, на радіо і телебаченні перестали звучати класична музика і народні пісні. Потреба в класичному мистецтві, для оволодіння якими потрібно багато зусиль і часу, різко скоротилася. Порожнечу, що утворилася, заповнювала масова культура: лотереї, шоу, вікторини. Змінилися навчальні програми в загальноосвітніх школах, де в першому класі стали учитися діти 6-літнього віку, менш фізично витривалі і підготовлені. Загальний демографічний спад також негативно позначився на кількості і якості професійних даних у дітей, які навчалися в музичних школах. Для того, аби зберегти початковий навчальний заклад, його педагогічні кадри, приміщення і контингент учнів, у школу приймалися всі бажаючі, найчастіше без належних професійних даних. Нотне видавництво в країні практично не здійснювалося, нотних магазинів не стало.

Знаходячись у гущавині часу і подій, автор роботи задавала собі питання: "якчити, якими матеріалами користуватися?".

Зазначимо, що навчальні посібники середини минулого століття були створені видатними професіоналами Л.Ніколаєвим, Д.Кабалевським та іншими. Вони відповідали умовам і потребам того часу і були призначені для дітей, які пройшли жорсткий професійний відбір і починали навчання з 7-8 річного віку. В теперішніх умовах вони майже втратили актуальність і вимагають певної адаптації для застосування. Наступне покоління авторів навчальних посібників,

таких як Л.Боренбойм, Э.Тургенева, Н.Кончаловская та інші, запропонували новий підхід до музичного виховання дітей, але вікова і професійна орієнтації ще не змінились. Навіть такі більш сучасні посібники навчання, які видані в останній час (А.Березняк, Т.Смірнова, В. і Л.Ігнат'єви, Є.Туркіна, С.Альтман), не повною мірою враховують потреби нинішнього часу. Музичне виховання сучасних дітей, що звикли до яскравих, найчастіше "кітчевих" картинок у дитячих книжках, з "кліповою" свідомістю, вихованою сучасним телебаченням і комп'ютерами, вимагає іншого підходу. Практична робота в музичній школі й осмислення насущних задач, нашою хвилиною автора ще в 2006 році на створення власної сучасної методики, відпрацьованої протягом декількох років у музичній школі на досить великій кількості учнів у віці 5-7 років, набраних практично без відбору для навчання гри на фортепіано.

Формування перших піаністичних навичок у пропонованій методиці дається паралельно з необхідним, на наш погляд, викладом початкових відомостей з області елементарної теорії музики в доступній дитячому розумінню формі розмови і гри. Це розглядається в темах за назвою "Дієз", "Бемоль", "Мажор і мінор", "Інтервали", "Акорди", де вводяться відповідні поняття.

Поступовому вивченню нот передують доцільний період, послідовно викладений у дев'ятих темах: "Розмова", "Постановка руки", "Тривалості", "Паузи", "Легато", "Гама", "Октави", "Розмір такту", "Драбинки і пісеньки", "Стаккато".

В основу вивчення нот у даній методиці покладений принцип 11-ти лінійної системи для одночасного вивчення скрипкового і басового ключів, застосований історично досить давно, зокрема, у "Методі" Ф.Шопена, але майже не використовуваний у радянській педагогіці. При цьому в авторській розробці відсутній традиційний для цієї методики розділ щодо первісного прийому звуковидобування - *non legato*, тому що автор вважає теоретичний виклад його без практичного показу педагогом неефективним і неточним через індивідуальну будову руки кожного конкретного учня. Поступове вивчення учнем нот пропонується засвоювати міру зростання труднощів, послідовно і за допомогою нескладних примовок, дитячих пісеньок і яскравих ілюстрацій, тих, що легко запам'ятовуються. Використовуються також відомі з традиційних збірок деякі цікаві п'єски і етюди, яким автор додав підтекстовку у віршованій формі, чим полегшив їхнє сприйняття і запам'ятовування. Крім того, запропоновані авторські рекомендації для розвитку техніки у вигляді вивчення гам і вправ.

Серед тем є чисто ігрові, як, наприклад, - "Лото - загадка" і "Квінтове коло тональностей", а в одному завданні, запропонованому для виконання наприкінці кожної теми, є і форма кросворда, що полюбилася усім учням.

У методиці пропонується оглядова тема - "Музичні інструменти", де учень знайомиться з різноманіттям музичних інструментів; а також тема з практичними нотними прикладами - "Метроритм". Усі теми супроводжуються музичними зразками і барвистими ілюстраціями, виконаними автором.

Для розвитку артистичних навичок маленьких піаністів ансамблеве виконавство винятково корисне. Тому до тем пропонується музичний додаток,

що складається з ансамблів різної комплектації: - учень і вчитель - "Тихіше, миші", "Ну-мо, коні", "Ластівка"; двоє учнів за одним інструментом - "Як пішли наші подружки", "Маляр", "Ведмедик клишоногий"; троє маленьких виконавців ансамблю для шести рук на одному піаніно - "Тік - так", "Колискова". При цьому, водночас з грою проспівування учнями і вчителем цих пісеньок з різноманітними віршиками, сприяє розвитку в учнів слуху та інтонування.

Засвоївши перші навички музикування, учень отримує можливість його подальшого розвитку за допомогою ансамблів з іншого музичного додатку "Країна Семиотка". Тут учень "дистанціюється" від учителя, граючи на іншому фортепіано свою партію, чим удосконалює свої якості соліста. Літературним ґрунтом для авторської музики, що стала основою для даного додатку, стали відомі вірші чудових дитячих поетів - К. Чуковського, С. Маршака, А. Барто та ін.. Твори об'єднані у своєрідний цикл, виконання всіх п'єс якого також сприяє, на думку автора, розвитку музичного мислення юного піаніста.

Послідовність, систематичність, яскрава ілюстративність, засвоєння базових понять з області теорії музики, запам'ятовування музичної специфіки на інтуїтивному рівні дитячого сприйняття, міцні початкові піаністичні навички – ось мета представленої авторської методики.

Як показує досвід автора, запропонована методика навчання в доступній формі розвиває дитину 5 - 6 років, яка ще не знає букв, не вміє читати і не ходить у дитячий садок. Крок за кроком вона вводить його в складний і специфічний світ особливих понять, термінів і іноземних слів, не уживаних у повсякденному житті. За допомогою малюнків і пісеньок його кроки в музиці стають більш упевненими й осмисленими.

Запропонована методика була викладена в авторському навчальному посібнику «Сонечко сміється», який у 2012 році був нагороджений дипломом Обласного конкурсу з розробки навчально-методичних матеріалів, програм для початкових спеціалізованих навчальних закладів (шкіл естетичного виховання), організованого Харківським обласним навчально-методичним центром підвищення кваліфікації працівників культурно-просвітніх установ.

У 2013 році посібник «Сонечко сміється» був виданий окремою книгою. Його рецензентами стали В.П.Кузенкова - методист, педагог вищої кваліфікації, викладач відділу спеціального фортепіано Харківського музичного училища ім. Б.Н.Лятошинського і В.М.Птушкін - заслужений діяч мистецтв України, професор Харківського державного університету мистецтв, член Національного Союзу композиторів України. Посібник має авторське посвідчення державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України. Він призначений найменшим піаністам і складається з 22-х розділів та музичних додатків - "Граємо разом" і "Країна Сім ноток", що містять велику кількість кольорових ілюстрацій.

У роботі використані народні примовки, дитячі пісеньки і лічилки, російські, французькі і словенські народні пісні, а також тексти віршів Я.Якіма, З.Александрової, А.Барто, Т.Волгіної, О.Висотської, В.Голованова, Л.Димової, І.Залетаєвої, М.Івенсен, А.Кузнецової, Ю.Любимцевої, О.Макшанцевої,

С.Маршака, І.Михайлової, У.Татарінової, К.Терзян, І.Токмакової, С.Федорченко, Н.Френкель, а також вірші автора книги.

Художнє оформлення виконане за мотивами малюнків художників М.Біломлинського, С.Бордюг, О.Варкач, В.Дунаєвої, А.Єлисеєва, В.Кавун, О.Коркищенко і малюнків автора книги.

Розроблена і випробувана методика навчання початковим навичкам гри на фортепіано, на думку автора, стане у пригоді педагогам, які працюють з учнями початківцями, допоможе батькам у контролі над домашніми заняттями своєї дитини. Вона закладає професійну базу для засвоєння в майбутньому усталених і перевірених часом методик навчання, присвячених прийомам звуковидобування, розвитку швидкості пальців і подальшому засвоєнню образно-виразного ладу музичних творів, інших знань та умінь, необхідних для упевненої орієнтації у великій і складній, але прекрасній країні під назвою «МУЗИКА».

Література

1. Л. Николаев. Школа игры на фортепиано. М. 1960 г.
2. Д. Кабалевский. Про трёх китов и про многое другое. Книга о музыке. М. 1970 г.
3. Л. Баренбойм, Ф. Брянская, Н. Перунова. Путь к музицированию. Вып. 1. Л. 1981 г.
4. Э. Тургенева, А. Малюков. Пианист – фантазёр. М. 1987 г.
5. Н. Кончаловская. Нотная азбука. М. 1976 г.
6. А. Березняк. Первые шаги. Ростов. 1995 г.
7. Т. Смирнова. Allegro. Фортепиано, интенсивный курс. 1994 г.
8. В. Игнатьев, Л. Игнатьева. Я музыкантом стать хочу. Л. 1986 г.
9. Е. Туркина. Котёнок на клавишах. Санкт–Петербург. 1998 г.
10. С. Альтман. 40 уроков начального обучения музыке детей 4-6 лет. Санкт-Петербург. 1999 г.
11. Е. Мельниченко. Солнышко смеётся. Харьков. Факт. 2013 г.

УДК 37.036:373.3

Тодосієнко Н.

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статье раскрывается роль музыкально-игровой деятельности в формировании эстетического восприятия у младших школьников.

Ключевые слова: *игровая деятельность, эстетическое восприятие, синтез искусств.*

The teacher's role in formation of aesthetic perception of the younger pupils with art tools.

Keywords: *game activity, aesthetic development, art synthesis, the forming aesthetic perception of junior pupils.*